

Кундельська І.С.,
курсант 4-го курсу,
406 групи, навчально-наукового
інституту №1
Національної академії
внутрішніх справ

НАСИЛЬСТВО ЯК ФОРМА ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Ключові слова: гендерна рівність, сексизм, національна стратегія.

Keywords: gender equality, sexism, national strategy.

Анотація: У тезах розглянуто питання насильства в сім'ї. Наведено статистичні дані щодо правопорушень насильницького характеру.

Abstract: The thesis addresses the issues of domestic violence. The statistics on violent violations are presented.

Захист прав людини – ключова роль сучасної держави, захист прав окремих категорій людей – невід'ємний показник розвитку суспільства та країни в цілому. Поряд із такими показниками, як верховенство права, демократія існує поняття «гендерна рівність», який дуже складно надати оцінку для надання змоги авторитетним міжнародним організаціям періодично складати відповідні рейтинги. Так, у 2015 році було опубліковано The Global Gender Gap Report 2015[1], який визначає індекс гендерного розриву. Це глобальне дослідження країн світу за показником рівноправності статей за версією Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum). І ґрунтувалося воно на вивченні таких сфер життєдіяльності, як: економічна участь і кар'єрні можливості, освіта, здоров'я і виживання, політичні права і можливості. За результатами в десятку країн за індексом гендерної рівності увійшли Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Ірландія, Руанда, Філіппіни, Швейцарія, Словенія та Нова Зеландія. Україна зайняла 67 місце серед 142 країн, хоча в 2014 році знаходилася на 56.

Велику роль відіграють традиційні погляди, уявлення щодо гендерних ролей, які не ґрунтуються на об'єктивних даних, не враховують величезної різноманітності людей і мають у своїй основі думку про другорядність однієї статі порівняно з іншою, називають гендерними стереотипами, які в свою чергу можуть обмежувати людину у виборі професії, чим заважають її всебічному розвитку і самореалізації. Згідно з такими стереотипами, головне призначення жінки – бути матір'ю, хатньою господинею, а чоловіка – матеріально забезпечувати сім'ю. Такі уявлення, очевидно, давно вже не відповідають сучасним умовам життя і є проявами такого поняття як сексизму. Тобто чоловіки, які чинять насильство в сім'ї, часто схильні підкреслювати перевагу чоловічої статі, особливу відповідальність чоловіка за добробут сім'ї, роль годувальника, лише завдяки якому сім'я існує. Це дає їм підстави вимагати від оточуючих особливої поваги, виконання всіх примх і забаганок. Навіть у тих випадках, коли немає інших підстав для гордості, його самоповага живиться думкою про те, що він заслуговує на повагу вже тому, що він чоловік. Умовно можна виділити типологію особистостей, що чинять насильство в сім'ї: регресивний тип, який при низькому рівні власної гідності не вміє контролювати свої потяги та бажання, втрачає межі дозволеного під час виконання функції розпорядника в родині; морально нерозбірливий тип, що характеризується брутальним типом поведінки й жорстоким ставленням до членів сім'ї, примушуванням їх вступати в сексуальний контакт із застосуванням при цьому фізичної сили, використовуючи безпорадний стан жертви; сексуально нерозбірливий тип не має жодних ні моральних принципів, ні меж і правил у сексуальному задоволенні своїх потреб; неадекватний тип – соціопати, які не вписуються в рамки соціальних норм і ставляться до членів сім'ї як до власності, яка не являє жодною моральною цінності і не має права на особистісні прояви.

В Україні законодавчими гарантіями в сфері гендерної рівності виступають закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про попередження насильства в сім'ї»[2]. Ще однією проблемою виступає низька обізнаність жінок (особливо в сільській місцевості) із міжнародними стандартами у сфері захисту від гендерної дискримінації, невміння представників юридичної професії, у тому числі суддів, ідентифікувати ті випадки, коли порушення прав та законних інтересів жінки стає наслідком дії дискримінаційних положень законодавства або гендерно нейтральних законодавчих актів, які на практиці призводять до дискримінаційних наслідків, також сприйняття текстів міжнародних документів як абстрактних конструкцій, які не пропонують конкретних моделей вирішення реальних життєвих ситуацій ці норми лишаються декларативними.

У європейських країнах питання насильства в сім'ї врегульовано належним чином. Так, у Франції, наприклад, було прийнято Акт від 4 квітня 2006 року, який вводить до Кримінального кодексу загальне визначення обтяжуючих обставин для всіх злочинів, здійснених подружжям і партнерами. Закон поширює це на партнерів, які живуть із постраждалою особою за Угодою громадянської солідарності, і на колишнє подружжя, на партнерів, які живуть разом за умови, що правопорушення вчинене тоді, коли пара перебувала разом або після розлучення, і вчинене

внаслідок стосунків між кривдником і постраждалою особою.

Обтяжуючі обставини, які загалом застосовуються законом до справ насильства з боку інтимного партнера, поширюються також на випадки зґвалтування, сексуального насильства іншого, ніж зґвалтування, і вбивство. Закон таким чином підтверджує правовий прецедент, установлений Касаційним судом, що визнає зґвалтування у шлюбі. Вироки за такі правопорушення коливаються від трирічного ув'язнення і штрафу в 45 тисяч євро до пожиттєвого ув'язнення. Більше того, заходи, ужиті до і після ув'язнення, дають санкцію на виселення кривдника з дому. До розгляду справи судовий нагляд кривдника уможливило припинення співжиття і заборону будь-яких контактів із потерпілою особою (стаття 138-9 Кримінально-процесуального кодексу). Кривдник, який не виконує ці заходи, може очікувати досудовий арешт. Суди можуть заборонити кривдникам перебувати в помешканні потерпілої особи на будь-якій стадії кримінального переслідування. Цей захід можуть ужити відразу після повідомлення про правопорушення і супроводити його зобов'язанням пройти курс медичного, соціального чи психологічного лікування. Незалежно від того, чи розпочато процес розлучення, стаття 220-1 Цивільного кодексу Франції передбачає, що в тих випадках, коли «або чоловік, або дружина серйозно нехтує своїми обов'язками в такий спосіб, що загрожує інтересам сім'ї», суддя у сімейних справах може видати наказ про життя негайних заходів.

В Україні є ряд законопроектів щодо протидії насильства в сім'ї, але до цього часу вони не є прийнятими. На сучасному етапі питання, що стосується механізму застосування адміністративного примусу до осіб, які чинять насильство в сім'ї не врегульоване ні на законодавчому, ні на організаційному рівнях. Не дивлячись на те, що Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» передбачає низку заходів відносно правопорушників, ситуація в даному напрямку не покращилась. За даними офіційної статистики, кількість осіб, що вчиняють насильство в сім'ї з кожним роком збільшується. Основною проблемою в цій сфері являється те, що насильника не можливо ізолювати від жертви. Під час самого конфлікту таку особу можливо затримати лише в порядку статті 261 КУпАП максимум на 3 години. Санкція статті 173 -2 «Вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми» КУпАП передбачає [3], як один з видів покарань, арешт до семи, та у разі повторного вчинення 15 діб, за рішенням суду, але не завжди застосовується і не завжди зупиняє правопорушника, щоб не продовжувати протиправні дії. В результаті чого часто, особливо останнім часом, трапляються випадки коли адміністративні правопорушення переростають в кримінальні з тяжкими наслідками та призводять до смерті потерпілих.

На облік в органах поліції у 2016 році перебувало 64703 осіб, які вчинили насильство в сім'ї, з яких понад 58650 тис. (90,6%) – чоловіки. У поточному році поставлено на облік понад 66872 таких осіб. З метою запобігання насильству в сім'ї внісено 67482 офіційних попереджень та 5790 захисних приписів. Складено адміністративні протоколи за ст. 173-2 КУпАП стосовно майже 67550 осіб. Виявлено осіб які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані з насильством в сім'ї 582.

Однак, у законодавстві України в якості позитивних змін можна також відзначити нове для юридичної практики держави поняття гендерної ідентичності, запроваджене ЗУ «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації з правом Європейського Союзу» від 12.11.2015 р. № 785-VIII, яким заборонено дискримінацію у сфері праці, зокрема порушення принципу рівності прав і можливостей, пряме або непряме обмеження прав працівників залежно від гендерної ідентичності [1].

Отож, не дивлячись на те, що гендерна політика має позитивні зміни в світі та в нашому суспільстві, невирішених залишається питання щодо захисту жінки як суб'єкта за статтю. На сьогодні, окрім того, що жінка в нашій державі є незахищеною від насилля зі сторони чоловіків, так званої «сильнішої статі», є ряд інших невирішених питань, що стосуються прав жінки на сучасному етапі. Привілейоване становище чоловіка в українському суспільстві, на жаль, не завжди призводить до очікуваних позитивних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації з правом Європейського Союзу» від 12.11.2015р [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/785-19>

2. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї». [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>

3. Кодекс України «Про адміністративні правопорушення» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

4. The Global Gender Gap Report 2015 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/>.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017